

The impact of implementing the Health Transformation Plan on the performance of hospitals affiliated with Shahid Beheshti University of Medical Sciences in Tehran Province, Iran

Esmaeil Tohidlou¹, Alireza Zali², Maryam Shoar³, Hassan Piri⁴, Gohar mohammadi⁵, Mehdi Azizmohammad Looha^{6*}

1. Vice Chancellor of International affairs, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran Iran
2. Functional Neurosurgery Research Center, Shohada Tajrish Comprehensive Neurosurgical Center of Excellence, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran
3. Department of Industrial Management, Faculty of Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
4. School of Traditional Medicine, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran
5. Vice Chancellor in Administration and Resources Development affairs, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran Iran
6. Basic and Molecular Epidemiology of Gastrointestinal Disorders Research Center, Research Institute for Gastroenterology and Liver Diseases, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Received: 18 July 2023

Accepted for publication: 26 March 2024

[EPub a head of print-8 May 2024]

Payesh: 2024; 23(3): 389- 403

Abstract

Objective (s): The Health Transformation Plan, initiated in 2014 in Iran and sought to protect public assets, promote equitable access to healthcare services, and enhance service quality. This study evaluated the performance indicators of hospitals affiliated with a medical university before and after the implementation of the plan.

Methods: This cross-sectional study encompassed 15 teaching medical centers affiliated with Shahid Beheshti University of Medical Sciences in Tehran province, Iran from 2009 to 2019, consisting of five years prior to the implementation of the plan (pre-2014) and five years following its implementation. Seven key performance indicators, including bed occupancy rate, length of stay, admission ratio, number of hospitalized patients, number of hospitalized referrals, number of surgeries, and number of cesarean sections, were investigated as primary variables.

Results: The majority of performance indicators exhibited significant increase after the implementation of the Health Transformation Plan, with the exception of the number of cesarean sections and median length of hospital stay. Individual hospital analysis revealed a decrease in median length of stay in most hospitals post-implementation, while the median values of other performance indicators generally showed an increase across different hospitals. Notably, Imam Hossein, Taleghani, and Loghman Hakim hospitals had the highest number of registered beds.

Conclusion: The implementation of the Health Transformation Plan demonstrated a relatively positive impact on the performance indicators of hospitals, resulting in favorable changes in trends and medians of these indicators from 2015 to 2019.

Keywords: Health Transformation Plan, performance indicators, medical-educational centers, Tehran Province

* Corresponding author: Research Institute for Gastroenterology and Liver Diseases, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

E-mail: mehdi.looha@gmail.com

بررسی تاثیر اجرای طرح تحول سلامت بر عملکرد بیمارستان‌های تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در استان تهران

اسماعیل توحیدلو^۱، علیرضا زالی^۲، مریم شعار^۳، حسن پیری^۴، گوهر محمدی^۵، مهدی عزیزمحمد لوها^{۶*}

۱. معاونت بین الملل دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۲. مرکز تحقیقات جراحی مغز و اعصاب عملکردی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۳. گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران
۴. دانشکده طب سنتی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۵. معاونت توسعه مدیریت و منابع، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۶. پژوهشکده بیماریهای گوارش و کبد، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۴/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۷

انشر الکترونیک پیش از انتشار- ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۳

نشریه پایش: ۴۰۳ - ۳۸۹ (۳): ۲۳، ۱۴۰۳

چکیده

مقدمه: طرح تحول نظام سلامت به منظور حفاظت از اموال مردم، ایجاد عدالت در دسترسی به خدمات سلامت و افزایش کیفیت خدمات در سال ۱۳۹۳ در کشور اجرا شد. هدف این مطالعه، بررسی شاخص‌های عملکردی بیمارستان‌های علوم پزشکی شهید بهشتی، قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت کشور است.

مواد و روش کار: در این مطالعه توصیفی- مقطعی، ۱۵ مرکز آموزشی و درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در استان تهران در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸، شامل ۵ سال قبل از اجرای طرح تحول نظام سلامت (سال ۱۳۹۳) و ۵ سال بعد از اجرای آن مورد بررسی قرار گرفتند. هفت شاخص عملکردی شامل درصد اشغال تخت، میزان مدت اقامت، نسبت پذیرش، تعداد بیماران بستری، تعداد مراجعان سرپایی، تعداد عمل‌های جراحی و تعداد عمل‌های سزارین به‌عنوان متغیرهای اصلی بررسی شدند.

یافته‌ها: میانه شاخص‌های عملکردی به جز تعداد سزارین و میانه‌ی مدت اقامت در بیمارستان به‌طور معنی‌دار بعد از طرح تحول سلامت، بیشتر از قبل از آن بوده است و میانه‌ی مدت زمان اقامت بعد از اجرای طرح تحول در غالب بیمارستان‌ها با کاهش همراه بود. میانه‌ی سایر شاخص‌های عملکردی غالباً در بیمارستان‌های مختلف افزایش پیدا کرده بود. مضافاً بیمارستان‌های امام حسین (ع)، طالقانی و لقمان حکیم دارای بیشترین تعداد تخت ثبت شده بودند.

نتیجه‌گیری: اجرای برنامه طرح تحول نظام سلامت بر شاخص‌های عملکردی بیمارستان‌ها تأثیر به نسبت مثبتی داشته است و باعث ایجاد تغییرات مثبتی در روند و میانه‌ی این شاخص‌ها طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ شده است.

کلید واژه‌ها: طرح تحول، سلامت، شاخص‌های عملکردی، مراکز آموزشی درمانی، استان تهران

کد اخلاق: IR.SBMU.RETECH.REC.1402.547

* نویسنده پاسخگو: تهران، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، پژوهشکده بیماری‌های گوارش و کبد
E-mail: mehdi.looha@gmail.com

مقدمه

نظام سلامت به‌عنوان یکی از بخش‌های ارائه خدمات عمومی در یک جامعه شامل منابع، سیاست‌گذاران و موسسات ارائه‌دهنده مرتبط با تأمین مالی و قانون‌گذاری است [۱]. اهداف اصلی این نظام ارتقای وضعیت سلامت جامعه و اصلاح سیاست‌های اجرایی مرتبط با آن، محافظت در برابر هزینه‌های بالای ارائه خدمات و پاسخ‌گویی به نیازهای غیرپزشکی مردم است [۲]. بر مبنای چارچوب مفهومی سازمان بهداشت جهانی، نظام سلامت باید در ارائه خدمت، تضمین کیفیت، ایمنی، کارایی و پوشش مناسب را در نظر داشته باشد و عدالت را رعایت کند [۳]. اما یکی از چالش‌هایی که در این نظام و در حیطه بیمه وجود دارد، نبود محافظ مالی است که حاکی از نامعین بودن میزان دقیق پوشش، هم‌پوشانی در آمار، اختلاف در مورد میزان تعهدات، بی‌عدالتی در پرداخت تعهدات، عدم پوشش یا پوشش ناکافی خدمات، مشکلات سیاست‌گذاری در مورد حق بیمه و غیره است. از طرفی، وسعت و پیچیدگی حیطه سیاست‌گذاری در بخش سلامت می‌تواند هماهنگی و تصمیم‌گیری منسجم را دشوار کند [۴].

در نظام سلامت، سیاست‌گذاران علاوه بر توسعه منابع این نظام به‌منظور نیل به هدف پوشش همگانی سلامت و نیز افزایش دسترسی عادلانه به خدمات با کیفیت، لازم است استفاده کارآمد از منابع و پیشگیری از اتلاف منابع را مد نظر قرار دهند. از این‌رو، برای ارائه خدمات با هزینه کمتر و کیفیت بالاتر نیاز به ایجاد اصلاحات هدفمند است. طی دهه‌های گذشته، دولت‌ها با ایجاد اصلاحات در این نظام، گام‌های اساسی در دستیابی افراد به خدمات سلامت برداشته‌اند و تغییر کارکردهای مختلف نظام سلامت دارای اثرات مطلوبی بوده است [۵، ۶].

طرح تحول نظام سلامت یکی از بزرگترین اصلاحات اخیر در بخش سلامت کشور است که در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به‌عنوان متولی اصلی سلامت انجام گرفت از وظایف اصلی آن، حفاظت از اموال مردم، ایجاد عدالت در دسترسی به خدمات سلامت و افزایش کیفیت خدمات است [۷-۹]. طرح تحول سلامت شامل ۷ بسته اجرایی از قبیل کاهش پرداخت میزان هزینه بیماران بستری و اورژانس در بیمارستان‌های دولتی، حمایت از ماندگاری پزشکان در مناطق محروم، حضور پزشکان مقیم در بیمارستان‌ها، ارتقای کیفیت خدمات درمانی و ویزیت، ارتقای کیفیت هتل‌داری در بیمارستان‌ها،

حمایت و حفاظت مالی از بیماران خاص و صعب‌العلاج و نیازمند و ترویج زایمان طبیعی است. اما مبنای اصلی این طرح، پوشش همگانی بوده که شامل سه بسته خدمت، جمعیت تحت پوشش و تأمین مالی است. اما نکته مهمی که باید به آن توجه داشت این است که در مرحله‌ی اول اجرای این طرح، پرداخت مستقیم بیماران به ۱۰ درصد کل هزینه بستری و در فازهای بعدی به ۵ درصد کاهش یافت. به‌طور کلی، قبل از اجرای این طرح، علاوه بر این‌که بیماران موظف بودند برخی اقلام را تهیه و در اختیار بیمارستان قرار دهند، سهم پرداختی مستقیم آن‌ها از هزینه بیمارستانی نیز بالا بود. این کار در طرح تحول نظام سلامت، به بیمارستان‌ها واگذار شد

تا در زمینه تجهیز امکانات گام‌های اساسی بردارند [۱۰، ۱۱]. تأکید بر ضرورت اصلاح نظام سلامت محدود به کشور ایران نبوده و با یک مرور اجمالی می‌توان دریافت که اکثر کشورها به نوعی در حال تغییر، تکمیل و یا اصلاح نظام سلامت خود هستند [۱۲]. در طرح تحول نظام سلامت، بررسی میزان اثربخشی حائز اهمیت بوده و مطالعات قبلی نشان داده‌اند که این طرح منجر به بهبود شاخص‌های عملکردی به‌خصوص در بیمارستان‌ها شده است [۱۳-۱۷]. با توجه به این‌که شاخص‌های بیمارستانی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های عملکردی هستند، لذا در مطالعه حاضر به بررسی وضعیت این شاخص‌ها در بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در استان تهران قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت پرداخته شد.

مواد و روش کار

در این مطالعه مقطعی، جامعه مورد مطالعه شامل ۱۵ مرکز آموزشی و درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در استان تهران است. مراکز تحت نیز پوشش شامل بیمارستان‌های طالقانی، اختر، امام حسین (ع)، پانزده خرداد، شهدای تجریش، مدرس، کودکان مفید، لقمان حکیم، مسیح دانشوری، مهدیه، طرفه، زعیم پاکدشت، مفتح ورامین، سوم شعبان دماوند و امام خمینی فیروزکوه بود. ابزار گردآوری داده‌ها شامل چک لیست استاندارد وزارت بهداشت بود که روایی محتوایی ابزار توسط وزارت بهداشت و درمان مورد تایید قرار گرفته است. اطلاعات مورد نیاز برای احصای شاخص‌های عملکردی بیمارستان‌ها به‌صورت ماهانه ثبت و توسط معاونت درمان مورد تایید قرار گرفت که این اطلاعات با مراجعه حضوری به بیمارستان‌ها و همکاری کارشناسان واحدهای آمار در بیمارستان‌های مذکور در بازه زمانی سالهای ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸، شامل

آموزشی و درمانی استان تهران بررسی و نتایج آن گزارش شده است. شکل ۱ نشان می‌دهد که بیشترین تعداد تخت در مراکز امام حسین (۶۰۹ تخت)، طالقانی (۴۹۸ تخت) و لقمان حکیم (۴۶۰ تخت) و کم‌ترین در بیمارستان امام خمینی (۳۶ تخت)، زعیم (۶۶ تخت) و طرفه (۶۷ تخت) وجود دارد (شکل ۱).

تغییرات کلی شاخص‌های عملکردی بیمارستان‌ها قبل و بعد از طرح تحول سلامت در شکل ۲ نشان داده شده است. براساس یافته‌های به دست آمده، به طور کلی روند صعودی در تعداد بیماران بستری، تعداد عمل‌های جراحی، تعداد مراجعان سرپایی، درصد اشغال تخت و نسبت پذیرش در طول سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸ دیده شده است. شیب افزایشی در بعد از اجرای طرح تحول سلامت در درصد اشغال تخت و نسبت پذیرش کاهش پیدا کرده و روند تقریباً ثابت یا شیب صفر به خود گرفته است. مدت اقامت در بیمارستان در طول مدت زمان مطالعه کاهشی بوده است. شیب کاهشی این معیار در بعد از طرح تحول سلامت به یک شیب صفر رسیده است. در معیار تعداد سزارین، در قبل از طرح تحول سلامت، شیب افزایشی و در بعد از طرح تحول سلامت شیب کاهشی دیده شده است (شکل ۲).

براساس یافته‌های جدول ۱، در دوره پنج ساله‌ی بعد از طرح تحول سلامت نسبت به دوره‌ی پنج ساله‌ی قبل از طرح تحول سلامت، میانه‌ی به طور معنی‌دار بالاتری از معیارهای تعداد بیماران بستری (۱۲۱۹۲ در مقابل ۸۸۹۱، $p = ۰/۰۲۳$)، تعداد عمل‌های جراحی (۶۲۹۹ در مقابل ۴۱۵۱، $p = ۰/۰۰۲$)، تعداد مراجعان سرپایی (۸۵۸۸۶ در مقابل ۵۹۷۶۳، $p < ۰/۰۰۱$)، درصد اشغال تخت (۷۷/۳ در مقابل ۶۸/۷، $p < ۰/۰۰۱$) و نسبت پذیرش (۷۰ در مقابل ۶۲، $p = ۰/۰۰۱$) به دست آمده است (جدول ۱).

تغییرات شاخص‌های طرح تحول سلامت در طول بازه‌ی مطالعه به تفکیک بیمارستان‌های استان تهران در شکل ۳ نمایش داده شده است. براین اساس، تعداد سزارین فقط در بیمارستان مهدیه روند صعودی داشته است و روند تعداد سزارین تغییر قابل توجهی نداشته است. تعداد بیماران بستری به طور کلی در بیمارستان پانزده خرداد، امام حسین (ع)، شهدای تجریش، لقمان حکیم، طالقان و کودکان مفید روند صعودی داشته است. به طوری که بعد از طرح تحول سلامت، تعداد بیماران بستری نیز بیشتر بودند. تعداد عمل جراحی در بیمارستان پانزده خرداد، امام حسین (ع)، شهدای تجریش، طرفه، کودکان مفید، طالقانی و لقمان حکیم روند افزایشی داشته است و این روند قبل و بعد از طرح تحول تقریباً ثابت بوده

۵ سال قبل از اجرای طرح تحول نظام سلامت (قبل از سال ۱۳۹۳) و ۵ سال بعد از اجرای آن توسط پژوهشگر به تفکیک سال جمع‌آوری گردید.

در این مطالعه هفت شاخص مصوب و اولویت‌دار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شامل درصد اشغال تخت، میزان مدت اقامت، نسبت پذیرش، تعداد بیماران بستری، تعداد مراجعان سرپایی، تعداد عمل جراحی و تعداد عمل‌های سزارین به‌عنوان متغیرهای اصلی مورد بررسی قرار گرفتند. میزان اشغال تخت: میزان تخت‌های اشغال شده است که به‌صورت نسبی از تخت روز اشغالی در یک دوره زمانی معین به تخت روز کل در همان دوره زمانی تعریف می‌شود. با ضرب این نسبت در عدد ۱۰۰، درصد اشغال تخت روزانه به‌دست می‌آید. در اکثر بیمارستان‌ها، مناسب‌ترین درصد اشغال تخت بین ۸۵ تا ۹۰ درصد در نظر گرفته شده که ۱۰ تا ۱۵ درصد باقیمانده تخت‌ها در حال تعمیر، تغییر رختخواب و آماده‌سازی برای بیماران بعدی هستند [۱۸، ۱۹]. متوسط مدت اقامت، میانگین تعداد روزهایی است که بیماران در طول یک دوره زمانی مشخص در بیمارستان اقامت دارند [۲۰]. طول مدت بستری بیانگر تصمیم پزشک درباره اقامت بیمار در بیمارستان است. نسبت پذیرش، تعداد بیماران پذیرش شده برای هر تخت طی یک دوره زمانی مشخص است [۲۱].

تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس آماره‌های توصیفی و رسم نمودار روند در نرم‌افزار R نسخه‌ی ۴،۲،۱ انجام گرفت. به این ترتیب که روند تغییرات شاخص‌های مورد نظر در دو دوره قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت مورد بررسی قرار گرفت. فرض نرمال بودن شاخص‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و نمودار چندک-چندک بررسی شد. میانه شاخص‌های مختلف طرح تحول سلامت بین دو دوره زمانی مقایسه شده است. برای مقایسه میانه‌ی شاخص‌های مختلف طرح تحول سلامت بین دو دوره زمانی از آزمون من-ویتنی استفاده شد. ملاحظات اخلاقی پژوهش شامل اخذ کد اخلاق از معاونت پژوهشی دانشگاه (IR.SBMU.RETECH.REC.1402.547) و دریافت مجوز های لازم برای جمع‌آوری داده‌ها از مسئولین ذیربط انجام شد.

یافته‌ها

در این مطالعه، شاخص‌های عملکردی بیمارستان‌های استان تهران قبل و بعد از طرح تحول (سال ۱۳۹۳) در طی دو دوره‌ی پنج ساله یعنی از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ و ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ در ۱۵ مرکز

این روند ثابت در قبل و بعد از طرح تحول دیده شده است. نسبت پذیرش در بعد از طرح تحول سلامت در بیمارستان پانزده خرداد روند صعودی خود را حفظ کرده است ولی در بیمارستان زعیم پس از یک دوره‌ی ثابت، روند کاهشی نشان داده است. در سایر بیمارستان‌ها روند ثابتی در نسبت پذیرش در بعد از طرح تحول سلامت دیده شده است (شکل ۳). در جدول ۲، میانه‌ی شاخص‌های عملکردی به تفکیک هر بیمارستان بین دو دوری بعد و قبل از طرح تحول سلامت مقایسه شده است. به جز میانه‌ی مدت اقامت، که در بیشتر بیمارستان‌ها کاهشی بوده است در سایر شاخص‌های عملکردی در بیمارستان‌های مختلف غالباً میانه‌ی پنج سال دوم بیشتر از پنج سال اول دیده شده است.

است. تعداد مراجعان سرپایی با شیب افزایشی در بیمارستان امام حسین، شهدای تجریش، سوم شعبان، لقمان حکیم، مهدیه، مسیح دانشوری و طالقانی همراه بوده است. شیب افزایشی تعداد مراجعان سرپایی در بعد از طرح تحول سلامت کمی کاهش یافته است. درصد اشغال تخت در بعد از طرح تحول سلامت در بیمارستان‌های امام خمینی فیروزکوه، شهدای تجریش، سوم شعبان و مدرس با یک افزایش همراه بوده است اما به روند ثابتی رسیده است. در بیمارستان‌های زعیم، طرفه، ۱۵ خرداد و اختر، این درصد در بعد از طرح تحول روند کاهشی پیدا کرده بود. مدت اقامت در بیمارستان در بیمارستان اختر در قبل از طرح تحول سلامت روند کاهشی و در بعد از طرح تحول روند ثابت داشته است. در سایر بیمارستان‌ها نیز

جدول ۱: مقایسه‌ی میانه (فاصله‌ی میان چارگی) شاخص‌های مختلف طرح تحول سلامت بین دو بازه‌ی زمانی

معنی‌داری	میانه (فاصله‌ی میان چارگی)	بازه‌ی زمانی	متغیر
۰/۰۲۳	۸۸۹۱ (۴۸۳۶، ۱۴۰۹۳) ۱۲۱۹۲ (۷۱۶۸، ۱۹۸۲۶)	۱۳۸۸-۱۳۹۲ ۱۳۹۴-۱۳۹۸	تعداد بیماران بستری
۰/۴۰۰	۳۹۴ (۲۸۱، ۸۲۹/۵) ۵۹۶ (۲۸۲، ۸۶۴)	۱۳۸۸-۱۳۹۲ ۱۳۹۴-۱۳۹۸	تعداد سزارین
۰/۰۰۲	۴۱۵۱ (۲۹۵۴، ۶۵۳۶) ۶۲۹۹ (۴۱۸۹، ۱۱۰۷۸)	۱۳۸۸-۱۳۹۲ ۱۳۹۴-۱۳۹۸	تعداد عمل‌های جراحی
<۰/۰۰۱	۵۹۷۶۳ (۲۸۷۸۷/۷۵، ۹۸۵۶۰) ۸۵۸۸۶ (۵۱۴۵۲/۵، ۱۳۶۰۷۷)	۱۳۸۸-۱۳۹۲ ۱۳۹۴-۱۳۹۸	تعداد مراجعان سرپایی
<۰/۰۰۱	۶۸/۷ (۶۱/۳، ۷۸/۱) ۷۷/۳ (۶۳/۲، ۸۶)	۱۳۸۸-۱۳۹۲ ۱۳۹۴-۱۳۹۸	درصد اشغال تخت
۰/۱۷۳	۳/۹ (۳/۷، ۶/۴) ۳/۷ (۳/۳، ۵/۸)	۱۳۸۸-۱۳۹۲ ۱۳۹۴-۱۳۹۸	میانگین مدت اقامت در بیمارستان
۰/۰۰۱	۶۲ (۴۱/۲، ۸۴) ۷۰ (۵۰/۶، ۱۰۹)	۱۳۸۸-۱۳۹۲ ۱۳۹۴-۱۳۹۸	نسبت پذیرش

یادداشت: آزمون دقیق من-ویتنی برای مقایسه‌ی میانه‌ی شاخص‌های مختلف طرح تحول سلامت بین دو بازه‌ی زمانی استفاده شده است.

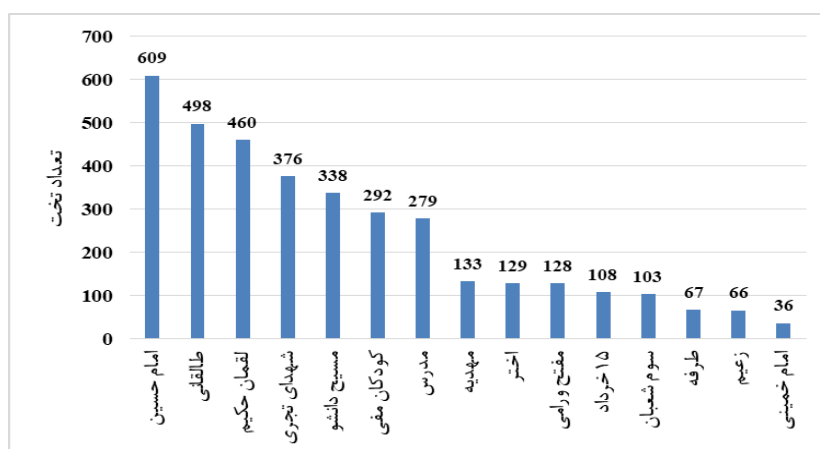
جدول ۲: مقایسه‌ی میانه (فاصله‌ی میان چارگی) شاخص‌های مختلف طرح تحول سلامت بین دو بازه‌ی زمانی به تفکیک بیمارستان‌های مختلف

معنی‌داری	میانه‌ی سه‌ساله دوم نسبت به سه‌سال اول	۱۳۹۴-۱۳۹۸	۱۳۸۸-۱۳۹۲	بیمارستان	شاخص
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۳۰۶۱ (۱۲۶۳۴، ۱۳۷۱۵)	۹۲۷۸ (۷۹۲۴، ۱۱۲۷۸/۵)	۱۵ خرداد	تعداد بیماران بستری
۰/۰۰۹	افزایشی	۵۳۷۸ (۴۵۷۰/۵، ۶۱۲۲)	۳۴۱۳ (۳۲۱۳، ۳۸۵۹)	اختر	
۰/۰۰۹	افزایشی	۲۸۷۹۲ (۲۸۴۳۵، ۲۹۶۳۷/۵)	۲۴۰۶۵ (۲۲۷۰۴، ۲۴۹۳۳/۵)	امام حسین(ع)	
۰/۰۷۶	افزایشی	۲۸۵۲ (۲۶۵۷/۵، ۳۲۸۴/۵)	۲۵۹۳ (۲۱۴۲/۵، ۲۶۸۴/۵)	امام خمینی فیروزکوه	
۰/۳۴۷	کاهشی	۳۵۶۳ (۳۲۸۹/۵، ۴۸۲۶/۵)	۴۳۶۰ (۴۱۸۸، ۴۶۹۳)	زعیم	
۰/۰۰۹	افزایشی	۷۳۸۴ (۷۲۰۱/۵، ۷۵۲۷)	۴۹۷۱ (۴۵۹۵/۵، ۵۱۲۴)	سوم شعبان دماوند	
۰/۰۰۹	افزایشی	۲۲۷۶۶ (۲۲۵۶۰، ۲۴۰۱۵)	۱۴۱۶۱ (۱۴۰۳۲، ۱۵۲۰۵/۵)	شهدای تجریش	
۰/۰۰۹	افزایشی	۲۰۱۲۹ (۱۹۷۰۵/۵، ۲۰۶۱۴/۵)	۱۵۸۳۸ (۱۵۵۴۸/۵، ۱۶۱۹۲/۵)	طالقانی	
۰/۰۰۹	افزایشی	۷۱۶۸ (۶۸۶۹/۵، ۷۶۵۹/۵)	۵۲۰۶ (۴۵۶۶، ۵۶۳۸/۵)	طرفه	
۰/۰۲۸	افزایشی	۱۵۵۶۸ (۱۳۲۸۳/۵، ۱۷۱۲۹/۵)	۱۲۴۱۴ (۱۲۱۸۱/۵، ۱۳۳۶۳/۵)	کودکان مفید	
۰/۰۰۹	افزایشی	۳۴۲۱۲ (۳۱۹۱۷/۵، ۳۴۸۲۷)	۲۵۷۲۲ (۲۵۲۱۹/۵، ۲۸۸۰۷)	لقمان حکیم	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۱۴۷۸ (۱۱۱۹۴، ۱۱۸۳۸/۵)	۹۱۱۹ (۸۷۱۲/۵، ۹۴۴۹)	مدرس	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۲۴۹۹ (۱۱۸۹۵/۵، ۱۲۷۰۶/۵)	۸۱۱۶ (۷۶۲۰، ۹۵۸۵/۵)	مسیح دانشوری	
۰/۰۲۸	افزایشی	۱۰۰۰۸ (۹۲۶۹/۵، ۱۰۶۳۶/۵)	۸۵۹۴ (۷۹۱۹، ۸۹۱۰/۵)	مفتح ورامین	

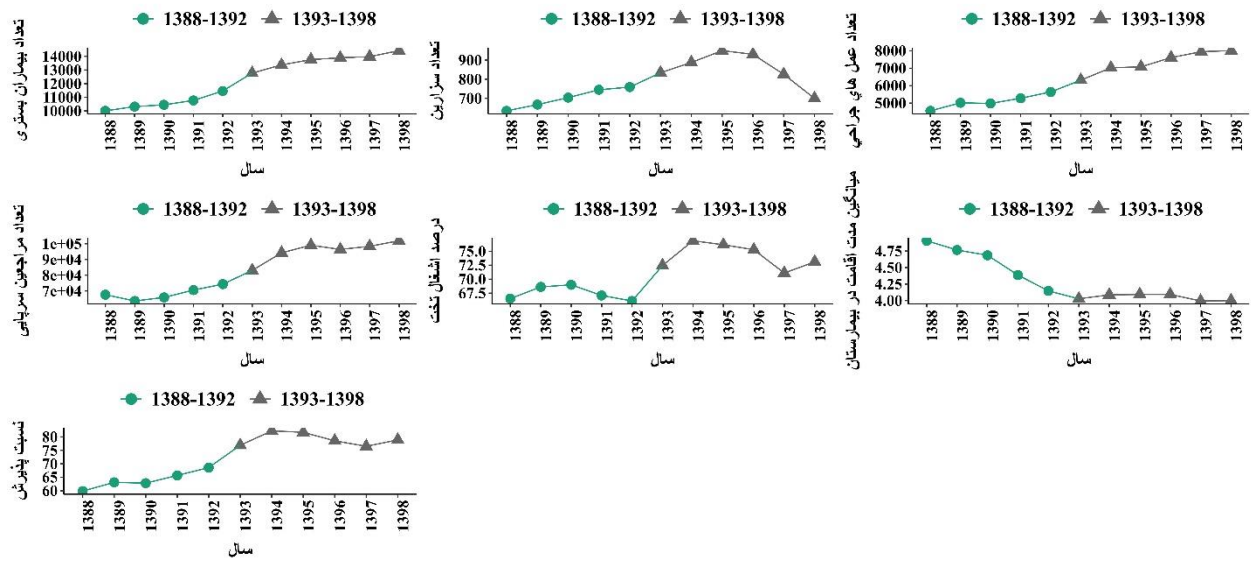
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۳۵۹۵ (۱۲۶۸۵، ۱۳۶۶۹)	۹۰۸۹ (۸۷۴۸، ۹۸۶۹/۵)	مهديه	
۰/۰۱۶	افزایشی	۹۰۲ (۷۸۱/۵، ۹۹۴)	۵۹۸ (۵۵۲/۵، ۶۸۲/۵)	امام حسین(ع)	تعداد سزاین
۰/۰۲۸	افزایشی	۲۰۳ (۱۶۹، ۲۲۶/۵)	۱۳۸ (۹۹/۵، ۱۵۷/۵)	امام خمینی فیروزکوه	
۰/۰۰۹	کاهشی	۹۹ (۶۷/۵، ۱۳۶)	۲۹۲ (۲۳۶/۵، ۳۲۸/۵)	زعیم	
۰/۴۶۵	کاهشی	۸۵۹ (۷۰۹، ۹۱۷)	۷۹۸ (۷۱۱، ۸۶۲)	سوم شعبان دماوند	
۰/۰۰۹	افزایشی	۵۷۸ (۴۹۸، ۷۳۹)	۳۶۶ (۳۴۱، ۳۹۵)	شهدای تجریش	
۰/۰۰۹	افزایشی	۶۰۶ (۵۲۰، ۶۸۷/۵)	۳۴۸ (۳۰۷/۵، ۳۹۲)	طالقانی	
۰/۰۲۸	افزایشی	۳۲۲ (۲۸۲، ۴۳۴/۵)	۱۹۴ (۱۷۱، ۲۸۱)	لقمان حکیم	
۰/۰۰۹	کاهشی	۵۹۶ (۴۵۹، ۶۹۵/۵)	۹۸۳ (۸۸۴، ۱۰۶۷/۵)	مفتح ورامین	
۰/۰۰۹	افزایشی	۳۵۸۱ (۳۳۵۴/۵، ۳۷۷۳/۵)	۲۵۳۱ (۲۳۲۲، ۲۸۷۰)	مهديه	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۵۴۰۳ (۱۴۷۰۶، ۱۶۲۵۸/۵)	۱۰۲۰۸ (۸۴۲۸، ۱۲۱۹۶/۵)	۱۵ خرداد	تعداد عمل های جراحی
۰/۰۰۹	افزایشی	۴۹۱۲ (۴۵۵۰، ۵۶۵۷/۵)	۳۲۳۶ (۳۰۱۸/۵، ۳۵۸۷/۵)	اختر	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۶۸۶۶ (۱۶۷۳۵/۵، ۱۷۷۷۷/۵)	۱۱۲۲۸ (۱۰۲۹۹/۵، ۱۲۳۷۶)	امام حسین(ع)	
۰/۰۲۸	افزایشی	۱۱۶۸ (۱۰۵۹، ۱۳۹۷)	۹۴۸ (۸۳۷/۵، ۱۰۴۵)	امام خمینی فیروزکوه	
۰/۰۷۶	کاهشی	۱۷۲۰ (۱۴۳۰/۵، ۲۱۷۰/۵)	۲۰۷۷ (۱۹۷۱/۵، ۲۳۸۴/۵)	زعیم	
۰/۰۱۶	افزایشی	۲۷۲۹ (۲۵۷۵، ۲۹۰۰/۵)	۲۳۳۱ (۲۱۵۵، ۲۵۲۸)	سوم شعبان دماوند	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۲۷۶۸ (۱۱۸۱۷/۵، ۱۴۰۳۸)	۸۶۴۷ (۸۱۸۷/۵، ۸۷۸۷)	شهدای تجریش	
۰/۰۰۹	افزایشی	۸۹۸۹ (۸۱۱۱/۵، ۹۶۸۹)	۶۱۶۳ (۶۰۲۷/۵، ۶۴۹۵)	طالقانی	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۱۵۹۱ (۱۰۶۲۸، ۱۲۵۱۸/۵)	۳۱۶۴ (۲۶۵۴، ۴۹۵۹)	طرفه	
۰/۰۲۸	افزایشی	۷۰۹۵ (۶۴۱۱، ۷۶۳۰/۵)	۵۴۶۴ (۴۵۷۳/۵، ۶۴۸۰)	کودکان مفید	
۰/۰۰۹	افزایشی	۹۳۹۸ (۸۶۷۳، ۱۰۰۴۰)	۵۲۸۱ (۴۷۲۰/۵، ۶۶۲۳/۵)	لقمان حکیم	
۰/۱۱۷	کاهشی	۶۶۷۸ (۳۱۰۱/۶۵، ۷۳۴۴)	۴۹۳۲ (۴۲۲۳/۵، ۵۵۳۴/۵)	مدرس	
۰/۰۰۹	افزایشی	۵۰۲۲ (۴۵۸۳، ۵۰۴۴)	۳۶۲۷ (۳۳۰۷، ۳۹۳۴/۵)	مسیح دانشوری	
۰/۰۴۷	افزایشی	۴۱۸۹ (۳۴۹۷، ۴۵۷۶)	۳۴۴۳ (۲۷۹۱، ۳۶۶۶)	مفتح ورامین	
۰/۱۷۵	افزایشی	۵۳۳۸ (۵۰۱۶، ۵۶۸۳/۵)	۴۸۱۶ (۴۰۷۰/۵، ۵۴۱۲)	مهديه	
۰/۰۰۹	افزایشی	۴۰۵۹۶ (۳۸۴۵۷/۵، ۴۳۰۷۳)	۲۷۳۴۱ (۲۶۶۲۳/۵، ۳۱۰۳۷/۵)	۱۵ خرداد	تعداد مراجعان سرپایی
۰/۰۰۹	افزایشی	۵۳۷۹۷ (۵۱۹۵۴، ۶۰۳۲۰/۵)	۲۲۴۶۰ (۲۲۰۸۶/۵، ۲۲۸۳۲/۵)	اختر	
۰/۰۰۹	افزایشی	۲۳۷۰۱۷ (۲۳۳۴۰۰/۵، ۲۴۱۵۷۹/۵)	۱۷۹۰۸۳ (۱۵۴۰۰۴، ۱۹۴۹۸۰/۵)	امام حسین(ع)	
۰/۰۷۶	افزایشی	۴۶۵۷۵ (۴۰۵۳۱، ۵۴۸۲۹/۵)	۲۸۷۵۰ (۲۶۱۴۸/۵، ۴۲۹۸۰/۵)	امام خمینی فیروزکوه	
۰/۲۵۱	افزایشی	۲۳۳۴۶ (۲۲۴۶۰، ۳۱۹۳۳)	۲۰۰۳۲ (۱۹۸۴۳، ۵۷۳۸۹/۵)	زعیم	
۰/۰۱۶	افزایشی	۵۱۳۴۶ (۴۷۳۷۴، ۱۱۰۱۵۸/۵)	۳۱۶۵۲ (۲۹۵۴۲، ۴۱۹۵۷)	سوم شعبان دماوند	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۵۹۳۱۰ (۱۵۷۵۸۱، ۱۶۹۱۵۵)	۷۵۶۱۲ (۶۹۸۴۳/۵، ۱۱۵۶۳۱/۵)	شهدای تجریش	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۳۰۰۳۵ (۱۲۰۹۱۵/۵، ۱۴۸۸۶۲/۵)	۹۲۲۷۱ (۸۶۹۷۸/۵، ۱۰۹۳۲۴/۵)	طالقانی	
۰/۰۰۹	افزایشی	۸۴۰۵۷ (۸۱۴۹۳/۵، ۸۹۳۳۹/۵)	۶۷۴۳۷ (۶۱۰۰۳، ۷۱۴۹۹)	طرفه	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۲۴۷۰۸ (۱۱۸۶۶۴، ۱۴۱۴۵۳)	۹۸۰۴۷ (۸۷۷۶۸، ۱۰۰۹۵۵/۵)	کودکان مفید	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۵۴۷۷۲ (۱۴۵۷۱۱/۵، ۱۵۹۷۶۳/۵)	۱۰۹۶۶۴ (۹۵۶۰۳/۵، ۱۱۷۱۲۷)	لقمان حکیم	
۰/۰۰۹	افزایشی	۸۵۷۹۰ (۷۸۵۲۶/۵، ۹۰۰۵۳/۵)	۶۱۱۰۴ (۴۹۶۹۴، ۶۵۷۱۹)	مدرس	
۰/۰۰۹	افزایشی	۱۱۳۰۷۰ (۹۹۷۹۱/۵، ۱۱۷۲۷۰)	۵۶۳۰۸ (۵۵۰۶۷/۵، ۶۵۸۳۵)	مسیح دانشوری	
۰/۰۰۹	افزایشی	۴۷۶۹۹ (۴۱۴۹۷، ۷۶۴۵۶)	۲۸۳۵۷ (۲۶۱۹۴، ۳۱۲۷۴/۵)	مفتح ورامین	
۰/۰۰۹	افزایشی	۷۸۴۶۸ (۷۱۵۰۶/۵، ۸۳۸۰۱)	۳۶۶۶۶ (۲۹۲۳۷، ۴۶۴۶۹/۵)	مهديه	
۰/۰۰۹	کاهشی	۵۲/۳ (۵۱/۷، ۵۶/۹)	۶۶ (۶۰/۳، ۶۹)	۱۵ خرداد	درصد اشغال تخت
۰/۰۰۹	کاهشی	۵۱/۱ (۴۹/۲۵، ۵۴/۵)	۶۳ (۶۰/۲۵، ۶۴/۸۵)	اختر	
۰/۰۰۹	افزایشی	۸۸/۶ (۸۵/۷، ۸۹/۳)	۸۲/۵ (۸۱، ۸۴/۲۵)	امام حسین(ع)	
۰/۰۰۹	افزایشی	۶۱/۷ (۵۶/۹۵، ۷۰/۹۵)	۴۶/۵ (۳۳/۲، ۴۷/۳)	امام خمینی فیروزکوه	
۰/۰۲۸	کاهشی	۶۲/۵ (۵۲/۳۵، ۷۲/۱۵)	۷۶/۶ (۷۲/۹، ۷۸/۷۵)	زعیم	
۰/۰۰۹	افزایشی	۷۶/۸ (۷۱/۹۵، ۷۸/۷)	۵۶/۴ (۵۱/۳، ۶۳/۵)	سوم شعبان دماوند	
۰/۰۰۹	افزایشی	۸۷/۵ (۸۳/۸، ۸۹/۴۵)	۷۰ (۶۷/۵، ۷۴/۳)	شهدای تجریش	
۰/۰۷۵	افزایشی	۸۲/۸ (۷۷/۸۵، ۸۴/۱۵)	۷۷/۱ (۷۴، ۷۸/۱)	طالقانی	
۰/۰۲۸	افزایشی	۶۳/۲ (۵۴/۴، ۶۷/۱۵)	۴۵/۹ (۴۲/۲۵، ۵۲/۲)	طرفه	
۰/۰۰۹	افزایشی	۸۶ (۸۵/۰۵، ۸۶/۹۵)	۷۹/۹ (۷۹/۱، ۸۱/۷۵)	کودکان مفید	
۰/۰۱۶	افزایشی	۸۴/۹ (۸۱/۶، ۸۷/۳)	۷۸ (۷۵/۲۵، ۷۹/۸)	لقمان حکیم	
۰/۰۰۹	افزایشی	۷۶/۵ (۷۳/۴، ۷۸/۴۵)	۶۳/۱ (۶۰/۶۵، ۶۴/۱۵)	مدرس	
۰/۰۰۹	افزایشی	۸۷/۴ (۸۷، ۸۸/۰۵)	۸۰/۹ (۷۹/۸، ۸۱/۹)	مسیح دانشوری	
۰/۰۰۹	افزایشی	۷۶/۴ (۶۸/۷۵، ۷۹/۴)	۶۳ (۵۹/۵، ۶۳/۸)	مفتح ورامین	

افزایشی	افزایشی	مهدیه	میانگین مدت اقامت در بیمارستان
۰/۰۰۹	۸۶/۴ (۸۰/۱۵، ۸۸/۵)	۶۹/۶ (۶۷/۹۵، ۷۱/۱۵)	۱۵ خرداد
۰/۰۰۷	کاهشی ۱/۵ (۱/۵، ۱/۵۵)	۲/۷ (۲/۰۵، ۲/۹۵)	۱۵ خرداد
۰/۰۴۷	کاهشی ۴ (۳/۷۵، ۴/۵۵)	۶/۲ (۴/۶، ۸/۱۵)	اختر
۰/۰۲۵	کاهشی ۵/۹ (۵/۸۵، ۶/۱)	۶/۵ (۶/۲، ۶/۵)	امام حسین(ع)
۰/۰۰۷	افزایشی ۲/۲ (۲/۲، ۲/۳۵)	۱/۹ (۱/۸۵، ۲)	امام خمینی فیروزکوه
۰/۹۱۵	کاهشی ۳/۱ (۲/۸، ۳/۳)	۳ (۲/۹۵، ۳/۲)	زعیم
۰/۰۵۷	افزایشی ۲/۳ (۲/۲، ۲/۳)	۲ (۱/۹، ۲/۲۵)	سوم شعبان دماوند
۰/۰۰۹	کاهشی ۴/۹ (۴/۷۵، ۵)	۶/۲ (۵/۶، ۶/۲۵)	شهدای تجریش
۰/۰۱۱	کاهشی ۶/۵ (۶/۲۵، ۶/۶۵)	۷/۱ (۶/۹، ۷/۲۵)	طالقانی
۰/۰۱۲	کاهشی ۲ (۱/۶۵، ۲/۰۵)	۲/۶ (۲/۲۵، ۲/۷۵)	طرفه
۰/۱	افزایشی ۵/۳ (۵/۲۵، ۵/۴)	۵/۲ (۵/۰۵، ۵/۳)	کودکان مفید
۰/۰۴۶	کاهشی ۳/۷ (۳/۴۵، ۳/۸)	۴ (۳/۷۵، ۴/۱)	لقمان حکیم
۰/۰۰۹	کاهشی ۶ (۵/۸۵، ۶/۱۵)	۶/۶ (۶/۳، ۶/۹)	مدرس
۰/۰۰۸	کاهشی ۷/۷ (۷/۳۵، ۷/۷)	۹/۵ (۸/۲، ۹/۷)	مسیح دانشوری
۰/۰۱۱	افزایشی ۳ (۲/۹۵، ۳/۰۵)	۲/۷ (۲/۶۵، ۲/۸۵)	مفتح ورامین
۰/۰۰۸	کاهشی ۲/۹ (۲/۷۵، ۳)	۳/۳ (۳/۱۵، ۳/۴)	مهدیه
۰/۰۰۹	افزایشی ۱۲۷/۵ (۱۲۴/۸، ۱۳۴/۶۵)	۹۵ (۸۳/۰۵، ۱۰۹)	۱۵ خرداد
۰/۲۵۱	افزایشی ۴۸/۴ (۴۲/۲۵، ۵۱)	۳۹/۹ (۲۷/۵، ۵۱/۱۵)	اختر
۰/۰۰۹	افزایشی ۵۴ (۵۳/۴۵، ۵۴/۸۵)	۴۷/۶ (۴۶/۵، ۴۸/۸۵)	امام حسین(ع)
۰/۰۲۸	افزایشی ۱۰۲ (۹۰/۲، ۱۱۵/۱۵)	۸۱ (۶۷، ۸۸)	امام خمینی فیروزکوه
۰/۱۴۲	کاهشی ۷۰ (۶۰/۶، ۹۴/۸۵)	۸۹ (۸۷/۴۵، ۹۶/۱)	زعیم
۰/۰۰۹	افزایشی ۱۲۰ (۱۱۶/۸۵، ۱۲۹/۸۵)	۱۰۱ (۹۶، ۱۰۵)	سوم شعبان دماوند
۰/۰۰۹	افزایشی ۶۵/۳ (۶۳، ۶۶/۶۵)	۴۳/۹ (۴۲، ۴۳/۹۵)	شهدای تجریش
۰/۰۰۹	افزایشی ۴۶ (۴۴/۸۵، ۴۷/۲)	۳۸/۶ (۳۷/۵، ۴۱/۱)	طالقانی
۰/۰۰۹	افزایشی ۱۱۷/۴ (۱۱۳/۸، ۱۲۵/۵۵)	۶۲ (۵۷/۹، ۸۵/۸)	طرفه
۰/۰۷۶	افزایشی ۵۹ (۵۷/۶، ۶۰/۸۵)	۵۵/۹ (۵۴/۵، ۵۸/۷۵)	کودکان مفید
۰/۰۰۹	افزایشی ۸۴/۴ (۸۲/۶۵، ۸۶/۹۵)	۷۱/۲ (۷۰/۵، ۷۴/۲)	لقمان حکیم
۰/۰۰۹	افزایشی ۴۵/۶ (۴۵/۵، ۴۷/۶)	۳۵/۳ (۳۳، ۳۶/۳۵)	مدرس
۰/۰۰۹	افزایشی ۴۲/۳ (۴۱، ۴۳/۸۵)	۳۲ (۳۰/۶، ۳۶/۰۵)	مسیح دانشوری
۰/۰۳۶	افزایشی ۹۲/۹ (۸۵/۱۵، ۹۵/۲۵)	۸۲ (۷۸، ۸۴/۵)	مفتح ورامین
۰/۰۰۹	افزایشی ۱۰۹ (۹۹/۷، ۱۱۵/۸)	۷۵/۷ (۷۳، ۸۲/۳۵)	مهدیه

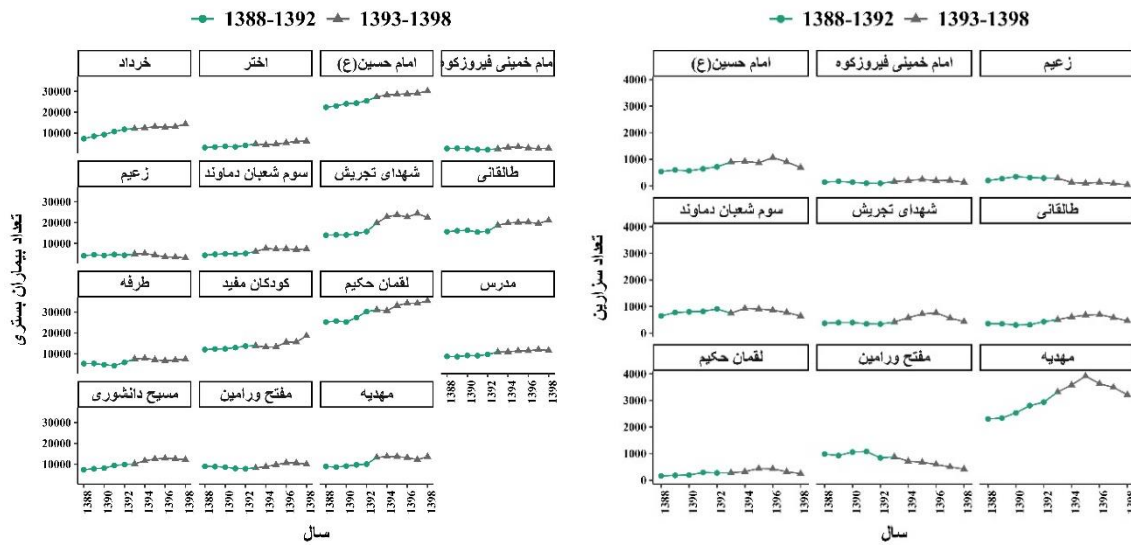
یادداشت: آزمون دقیق من-ویتنی برای مقایسه‌ی میانه‌ی شاخص‌های مختلف طرح تحول سلامت بین دو بازه‌ی زمانی استفاده شده است.

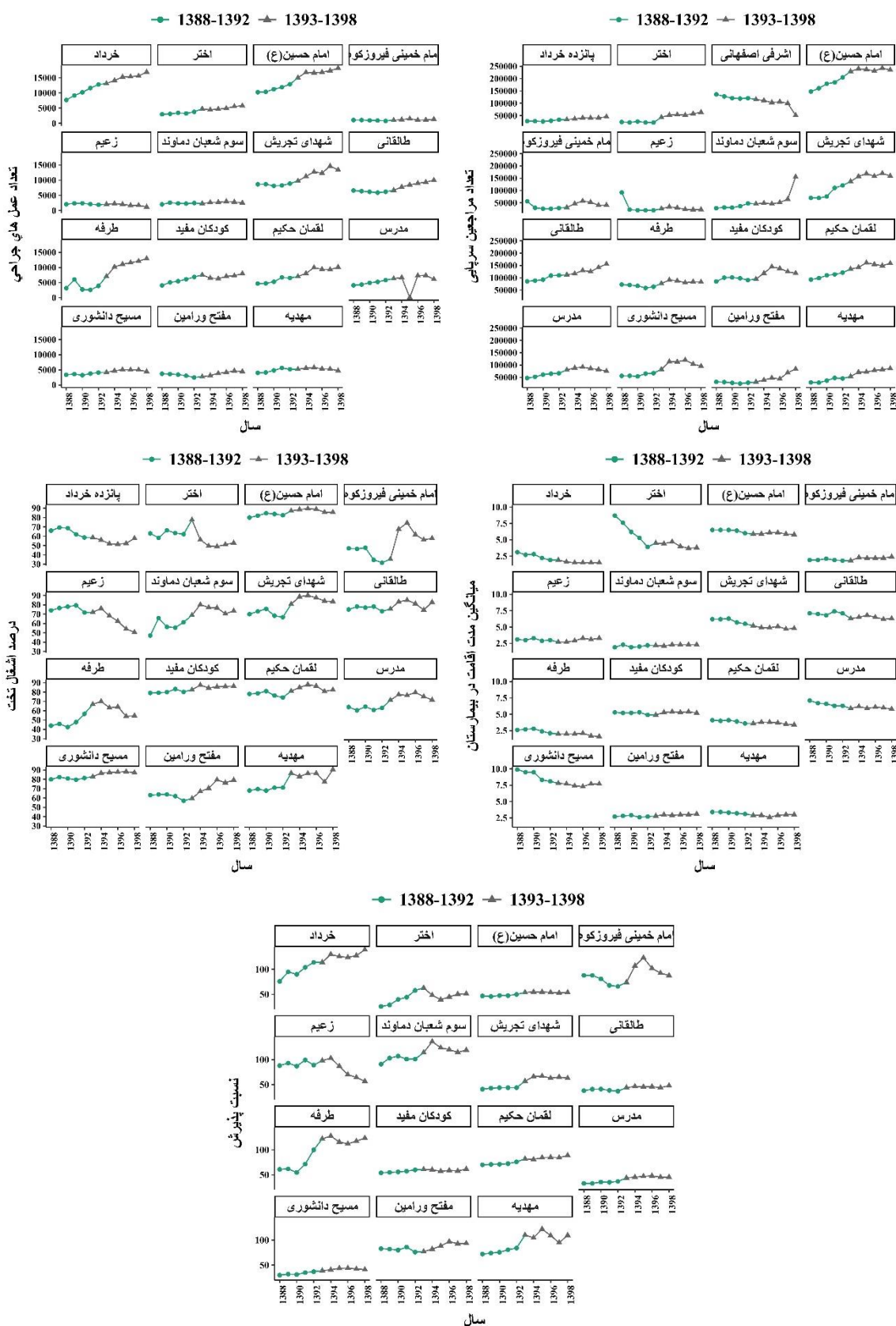

شکل ۱: تعداد تخت‌های مورد استفاده در هر یک از بیمارستان‌ها

شکل ۲: روند تغییرات شاخص‌های طرح تحول سلامت در طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸

شکل ۳. روند تغییرات شاخص‌های طرح تحول سلامت در طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸ به تفکیک بیمارستان

بحث و نتیجه گیری

در این مطالعه، میانه شاخص‌های عملکردی به جز تعداد سزارین و میانه‌ی مدت اقامت در بیمارستان به طور معنی‌دار بعد از طرح تحول سلامت، بیشتر از قبل از آن بوده است. میانه‌ی مدت زمان اقامت که در غالب بیمارستان‌ها با کاهش در بعد از طرح تحول سلامت همراه بود، میانه‌ی سایر شاخص‌های عملکردی غالباً در بیمارستان‌های مختلف افزایش پیدا کرده بود. مضافاً بیمارستان‌های امام حسین (ع)، طالقانی و لقمان حکیم دارای بیشترین تعداد تخت ثبت شده بودند.

در مطالعه حاضر، روند زمانی شاخص‌ها بعد اجرای طرح تحول دارای تغییرات قابل ملاحظه‌ای بوده. به این ترتیب که اجرای طرح تحول در بازه زمانی ۵ ساله در همه بیمارستان‌های مورد بررسی دارای اثرات مثبتی بوده و باعث مطلوب شدن وضعیت اکثر شاخص‌های عملکردی شده است. با توجه به این‌که شرایط بیمارستان‌ها قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت یکسان نبوده، بنابراین بهبود عملکرد را می‌توان به عواملی مانند تغییرات مدیریت بیمارستان، مدیریت کارآمد و ارزیابی‌های مستمر دوره‌ای نسبت داد. یافته‌های مطالعات مشابه قبلی نشان دادند که اجرای طرح تحول نظام سلامت باعث افزایش گردش کاری بیمارستان‌ها شده است که این امر به نوبه خود، تأثیر مطلوبی بر بهره‌وری بیمارستان و بهبود شاخص‌های عملکردی بیمارستان‌ها دارد [۲۵-۲۲]. نتایج نشان دادند که درصد اشغال تخت، بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت به جز بیمارستان‌های اختر و ۱۵ خرداد افزایش قابل ملاحظه‌ای داشته و به بالای ۷۰ درصد رسیده بود که با توجه به استانداردهای وزارت بهداشت، این درصد، مطلوب و بیانگر استفاده کافی و کارآمد از تعداد تخت‌های موجود در این بیمارستان‌ها است [۲۶]. درصد اشغال تخت می‌تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند سائز بیمارستان، تنوع ارائه خدمات، میزان پذیرش‌های اورژانسی و غیر اورژانسی و ویژگی‌های مکان جغرافیایی بیمارستان قرار گیرد [۲۷]. اما شاید دلیل این افزایش، کاهش سهم پرداخت هزینه‌های دریافتی از بیماران، پوشش بیمه‌ای مناسب، حضور پزشک متخصص مقیم در بیمارستان، ماندن پزشکان در مناطق محروم، ارتقای کیفیت خدمات ویزیت در بیمارستان‌ها، بهبود کیفیت خدمات هتل‌داری بیمارستانی و افزایش خدمت رسانی باشد [۲۸، ۲۹]. هم‌راستا با یافته‌های این مطالعه، درصد اشغال تخت بعد از اجرای طرح تحول سلامت در مطالعات باستانی و

همکاران، ۷۲ درصد [۳۰]، دادگر و همکاران، ۷۱ درصد [۳۱]، درگاهی و همکاران، ۸۶/۰۳ درصد [۳۲] و توکلی و همکاران، ۷۷/۶ درصد [۳۳] نیز دارای مقادیر مطلوبی بود که نشان‌دهنده اثربخشی اجرای طرح است. هرچند این افزایش در درصد اشغال تخت به دلیل اجرای برنامه‌های "کاهش میزان پرداختی بیماران بستری"، "ارتقای کیفیت خدمات ویزیت" و "حمایت از ماندگاری در مناطق محروم" دور از انتظار نیست [۳۴]؛ اما یکی از تبعات درصد بالای اشغال تخت، می‌تواند عدم وجود تخت خالی برای سایر بیماران نیازمند به بستری شدن، اتلاف منابع انسانی و استهلاک تجهیزات، تحمیل هزینه اضافی و نیز افزایش متوسط اقامت بیماران باشد که این موارد کاهش بهره‌وری تخت بیمارستانی را به همراه دارند. از این‌رو، لزوم توجه بیشتر مدیران و برنامه‌ریزان برای تدوین و اجرای سیاست‌هایی در راستای توسعه امکانات و توزیع عادلانه تخت‌ها در بیمارستان‌ها آشکار می‌کند.

یافته دیگر این مطالعه آن بود که متوسط مدت اقامت بیماران بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت دارای روند کاهشی با شیب ملایم و پس از اجرای طرح، این روند ثابت بود. این کاهش مدت اقامت، می‌تواند افزایش درآمد، کاهش هزینه‌ها، کاهش نوسانات در اقدام‌های بالینی و افزایش کیفیت و سود را به همراه داشته باشد. در مطالعه‌ای محققان نشان دادند که متوسط اقامت بیماران در بیمارستان پس از اجرای طرح تحول سلامت در مقایسه با قبل از اجرای طرح، تغییری نکرده بود که با یافته‌های این مطالعه هم‌خوانی دارد. هم‌چنین جنتی و همکاران [۳۵]، هاشمیان و همکاران [۳۶] با بررسی شاخص طول اقامت بیماران، میزان آن را مطلوب گزارش کردند که همسو با نتایج این مطالعه است. در واقع میزان پایین متوسط مدت اقامت، کارایی بالاتر این شاخص را نشان می‌دهد. از طرفی نتایج این مطالعه در مقابل نتایج مطالعاتی از استرالیا (۱۴ روز)، کانادا (۱۲ روز)، مصر (۸ روز)، فرانسه (۱۱ روز)، آلمان (۱۴ روز)، ایتالیا (۱۱ روز)، ژاپن (۴۶ روز)، سوئد (۸ روز)، انگلستان (۱۰ روز)، آمریکا (۸ روز) و نیز ایران قرار دارد که مدت اقامت بیشتری را گزارش کردند [۳۷، ۳۳، ۳۱، ۳۰]. بر اساس مطالعه‌ی اخیر مرور نظام‌مند و فراتحلیل از ۷۵ مطالعه در سال ۲۰۲۲، میانگین مدت بستری در بیمارستان‌های ایران ۶/۷ روز بوده است [۳۸] که فقط از مدت اقامت در بیمارستان طالقانی و مسیح دانشوری کمتر بوده و از سایر بیمارستان‌های تحت بررسی در این مطالعه بیشتر بوده است. با این حال، مدت اقامت بسته به عواملی

در نهایت این که با مقایسه نسبت سزارین قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت مشاهده شد که روند زمانی سزارین تا سال ۱۳۹۵ با افزایش قابل توجهی روبرو بوده و سپس دچار کاهش شده است. علت بالا بودن سزارین ممکن است ترس از درد زایمان طبیعی، مشکلات بعد از زایمان طبیعی و عدم اعتماد به تیم پزشکی باشد. متأسفانه افزایش سزارین، پیامدها و اثرات منفی زیادی را می‌تواند برای سلامتی مادر و جنین به همراه داشته باشد که از میان آن‌ها می‌توان به افزایش دو تا هفت برابری مرگ و میر مادر، احتمال پارگی رحم، افزایش خون‌ریزی و عفونت بعد از زایمان و بستری شدن اکثر نوزادان در بخش مراقبت‌های ویژه اشاره کرد. مطالعات قبلی نشان داده‌اند که میزان سزارین در کشور ایران در مقایسه با میانگین جهانی و استاندارد سازمان بهداشت جهانی، سه تا چهار برابر بیشتر بوده است و افزایشی معادل ۵۰ تا ۶۰ درصد داشته است که رقم بالایی در سطح دنیا بود [۴۷]. اما کاهش تعداد سزارین در سال‌های گذشته در بیمارستان‌های مورد بررسی در این مطالعه، حکایت از آن دارد که سیاستگذاران در اجرای راهکارهای خود که شامل برنامه‌های کلاس‌های آمادگی برای زایمان طبیعی، زایمان بدون درد، آموزش اعضای تیم زایمان و کاهش تعرفه زایمان طبیعی موفق عمل کرده‌اند. نتایج مطالعات خیری و همکاران [۴۸]، رضائی و همکاران [۴۶] و قاسم‌زاده و همکاران [۴۹] مؤید این نکته بود که برنامه طرح تحول نظام سلامت در کاهش تعداد سزارین موفقیت‌آمیز بوده است. با این حال، علی‌رغم عملکرد مثبت این طرح در کاهش تعداد سزارین، از آن‌جا که این کاهش از استانداردهای جهانی پایین‌تر است، بایستی اقدامات بیشتر و مناسب‌تری برای ارتقای این سطح از کاهش صورت گیرد [۵۰]. همان‌طور که قبلاً ذکر شده بود، بسته هفتم طرح تحول نظام سلامت شامل اجرای برنامه ترویج زایمان طبیعی و کاهش میزان سزارین است. هدف این برنامه در ابتدا، کاهش میزان سزارین بین ۲۵ تا ۳۰ درصد بوده و پیش‌بینی شده که روند آن دارای کاهش ۲/۵ درصدی به ازای هر سه ماه و متعاقباً کاهش ۱۰ درصدی به ازای هر سال برای هر یک از متخصصان زنان و زایمان و نیز بیمارستان باشد. از جمله اهداف دیگر این طرح در اجرای این برنامه عبارت است از: افزایش رضایت‌مندی مادران باردار از طریق حفظ حریم خصوصی با بهینه‌سازی فضای فیزیکی اتاق‌های زایمان و نیز کاهش پرداختی توسط مردم (رایگان شدن زایمان‌های طبیعی در بیمارستان‌های دولتی). به این ترتیب این برنامه با رایگان شدن

مانند نوع بیمه درمانی، بخش بیمارستان و پیچیدگی بیماری می‌تواند متفاوت باشد [۳۹، ۴۰]. افزایش این مدت زمان می‌تواند به عوامل مختلفی مانند مشکل در تسویه حساب به علت افزایش قیمت عمل جراحی، نامطلوب بودن خدمات، فقدان تسهیلات مانند وسایل جراحی، درگیری بیمار با عفونت‌های بیمارستانی، ایجاد عوارض به دنبال اقدامات، افزایش زمان مشاوره، طولانی بودن زمان ترخیص و انتقال بیمار و طولانی شدن زمان برای دریافت نتیجه آزمایش‌ها بستگی داشته باشد. نبود یا کم بودن شیوع مشکلات فوق و نیز مدیریت خوب بیمارستان‌ها نیز می‌توانند باعث کاهش طول مدت اقامت بیمار در بیمارستان شوند [۴۱-۴۳]. با توجه به ثابت بودن روند تغییرات این شاخص بعد از اجرای طرح تحول سلامت، می‌توان حفظ برنامه‌هایی از جمله تسریع در فرآیند پذیرش و ترخیص، توجه بیشتر به خدمات سرپایی و نیز سطح‌بندی خدمات را جهت بهبود کارایی بیمارستان‌ها از زمان قبل از اجرای طرح نتیجه گرفت.

مقایسه تعداد بیماران بستری قبل و بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت نشان داد که روند تعداد بستری بعد از شروع اجرای طرح تحول افزایشی بوده است. تعداد اعمال جراحی نیز بعد از اجرای طرح تحول نظام سلامت روند رو به رشدی داشته و با افزایش چشمگیری همراه بوده است. محققان در مطالعات قبلی مشاهده کردند که با اجرای طرح تحول سلامت، هزینه‌های پزشکی و سهمی که بیماران برای هزینه خدمات درمانی و یا عمل جراحی پرداخت می‌کنند، بسیار کاهش پیدا کرده است. در واقع یکی از مهم‌ترین مشکلات در ارائه خدمات بهداشتی و درمانی، هزینه‌های بالای بستری بوده است که با اجرای این طرح، سهم بیمه‌ها افزایش یافته و نرخ خدمات واقعی‌تر شده که این امر مانعی برای دریافت‌های غیرقانونی مانند زیرمیزی است [۴۴]. زارعی و همکاران در مطالعه‌ای نشان دادند که تعداد بیماران بستری و تعداد عمل جراحی بعد از اجرای طرح تحول به ترتیب با ۱۸ درصد و ۲۲ درصد افزایش همراه بوده‌اند که مشابه با نتایج این مطالعه است [۲۳]. همچنین نتایج مطالعات ابراهیمی‌پور و همکاران [۴۵]، رضائی و همکاران [۴۶] و درگاهی و همکاران [۲۶] بیانگر افزایش تعداد عمل جراحی بعد از اجرای طرح تحول بود که با یافته‌های مطالعه ما هم‌خوانی دارد. استفاده از تجهیزات به روز، عمل به‌موقع بیماران، افزایش کیفیت خدمات ویزیت و کاهش هزینه‌های جراحی می‌تواند از جمله دلایل این افزایش باشد [۴۴].

باشند. مطالعات آتی می‌توانند به بررسی عوامل موثر بر افزایش بهره‌وری تخت بیمارستانی در زمان پس از اجرای طرح تحول نظام سلامت متمرکز شوند. این شامل تأثیرات تغییرات مدیریت بیمارستان، استفاده از فناوری‌های نوین، و ارتقای فرآیندهای کاری می‌شود. همچنین می‌توان مطالعات بیشتری برای ارزیابی تأثیرات اقتصادی و مالی اجرای طرح تحول نظام سلامت می‌تواند انجام شود. این شامل ارزیابی دقیق‌تری از تأثیرات کاهش هزینه‌های بیمارستان، افزایش سهم بیمه‌ها، و تأثیرات مستقیم بر سیستم اقتصادی است.

سهم نویسندگان

اسماعیل توحیدلو: طراحی پژوهش

علیرضا زالی: تحلیل کمی داده‌ها و نگارش مقاله

مریم شعار: تحلیل داده‌ها و نگارش مقاله

حسن پیری: توزیع و جمع آوری داده‌ها و نگارش مقاله

گوهر محمدی: نگارش مقاله

مهدی عزیزمحمدلوها: آنالیز داده‌ها و نگارش مقاله

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل بخشی از پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت صنعتی (مدیریت عملکرد) با عنوان بررسی تاثیر اجرای طرح تحول سلامت بر عملکرد مراکز آموزشی درمانی استان تهران است که با حمایت دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی اجرا شد. نویسندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند تا از همکاری روسا و کلیه کارکنان بیمارستان‌های تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی که همکاری لازم برای جمع آوری داده‌ها با پژوهشگر نمودند، تشکر و قدردانی کنند.

منابع

- Moghaddam AV, Damari B, Alikhani S, Salarianzadeh M, Rostamigooran N, Delavari A, Larijani B. Health in the 5th 5-years Development Plan of Iran: main challenges, general policies and strategies. *Iranian Journal of Public Health* 2013;42:42-49
- Sajadi HS, Sajadi ZS, Sajadi FA, Hadi M, Zahmatkesh M. The comparison of hospitals' performance indicators before and after the Iran's hospital care transformations plan. *Journal of Education and Health Promotion* 2017;6:89-94
- Szlezák NA, Bloom BR, Jamison DT, Keusch GT, Michaud CM, Moon S, Clark WC. The global health

زایمان طبیعی و برگزاری کلاس‌های آموزشی رایگان در حیطة زایمان فیزیولوژیک و بهبود خدمات در طول فرآیند زمان با هدف ارتقای سلامت مادر و نوزاد در بیمارستان‌های کشور در حال اجرا است [۵۱].

در پایان، باید این موضوع را در نظر گرفت که با وجود گذشت سال‌ها از اجرای طرح تحول، انتظار بر این بود که اصلاحات ایجاد شده بر اساس این طرح تغییراتی را در شاخص‌های اصلی نظام سلامت شامل سلامت، عدالت و رضایت‌مندی ذی‌نفعان به‌وجود آورده باشد؛ اما طبق گزارش‌های اخیر متأسفانه این طرح با شکست روبرو شده است. به‌رغم وجود نقاط قوت این طرح در حوزه‌هایی مانند حفاظت مالی بیمارستان و توسعه‌های زیرساختی و عدالت، نقاط ضعف شامل افزایش مجموع هزینه‌های سلامت، عدم توجه به عدالت در تامین و تخصیص منابع، عدم امکان پایداری طرح، عدم انطباق با سیاست‌های بالادستی و کاهش کارایی باعث شدند که این طرح در بلندمدت از یکپارچگی و منطق صحیح اقتصادی برخوردار نباشد و دچار آسیب شود. لذا ضروری است که سیاست‌گذاران با ارائه راه‌های علمی و اصولی، مانع از تحقق اهداف این طرح و دستاوردهای مثبت آن شوند [۵۲].

به‌طور کلی، یافته‌های مطالعه نشان داد که اجرای برنامه طرح تحول نظام سلامت بر شاخص‌های عملکردی بیمارستان‌ها تأثیر نسبتاً مثبتی داشته است و باعث ایجاد تغییرات در روند این شاخص‌ها طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ شده است. با این حال، مدیران و سیاستمداران بخش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بایستی سعی در شناسایی بیشتر نقاط ضعف و قوت این طرح و استفاده از راهبردهای مناسب جهت بهبود کارایی، افزایش بهره‌برداری از امکانات و تأمین نیروی انسانی در بیمارستان‌ها داشته

system: actors, norms, and expectations in transition. *PLoS Medicine* 2010;7:1-8

4. Abdollah K, Rohollah K, Amir J, Saeid A. Estimating out-of-pocket payments (OOP) for medical care in Qazvin Province in 2009. *Journal of Hospital* 2009;10:71-77 [Persian]

5. Miller F, Wang J, Zhu J, Chen Y, Hockenberry J. Investigation of the impact of the Massachusetts health care reform on hospital costs and quality of care. *Annals of Operations Research* 2017;250:129-146

6. Yusefi AR, Bastani P, Bordbar S, Sadeghi A, Hesami SZ. The effects of health transformation plan

- implementation on the performance indicators of public hospitals. *Health Scope* 2018;7:1-7
7. Nasiripour AA, Tabibi SJ, Raeisi P, Jahani MA. Designing a model for Hospital Services Globalization in Iran. *Journal of Babol University of Medical Sciences* 2010;12:24-28 [Persian]
  8. Esmailzadeh H, Rajabi F, Rostamigooran N, Majdzadeh R. Iran health system reform plan methodology. *Iranian Journal of Public Health* 2013;42:13-17
  9. Mousavi-Rigi SA, Dorahaki M, Ebrahimi S. Comparison of performance indices of emergency departments before and after implementation of specialist residency program under the health sector evolution plan in the hospitals of Bushehr University of Medical Sciences, Iran. *Health Information Management* 2017;14:205-210
  10. Akhondzade R: Health system transformation project, an opportunity or a threat for doctors (Editorial). *Journal of Anesthesiology and Pain* 2014;5:1-2
  11. Bromideh A, Rezaei A, Boromand Rad H, Aarabi N. The impact of health system reform plan on NGOs's activities in health sector. *Journal of Health Based Research* 2017;2:335-368
  12. Han W. Healthcare systems reforms in developing countries. *Journal of Public Health Research* 2012;1:199-207
  13. Nabilou b, Golparipour S, Alinia C, yusefzadeh h. The Effect of Health Reform Implementation on Out-of-Pocket Payments of Patients: A Case Study of Iran. *Nursing And Midwifery Journal* 2020;18:625-635
  14. Piroozi B, Rashidian A, Moradi G, Takian A, Ghasri H, Ghadimi T. Out-of-pocket and informal payment before and after the health transformation plan in Iran: evidence from hospitals located in Kurdistan, Iran. *International Journal of HealthPolicy and Management* 2017;6:573-586
  15. Mosadeghrad AM, Jaafari-pooyan E, Hajihashemi S. Effect of Iran Health Transformation Plan on Patient Satisfaction. *Hakim Research Journal* 2020;23:228-237 [Persian]
  16. Janbazi S, Bahadorimonfared A, Rezaei-Tavirani M, Maher A, Zonoobi M, Vazifeshenas N, Hanani K. Implementation of the Health System Reform Plan in Hospital Emergencies of Iran: A Qualitative Study. *Archives of Academic Emergency Medicine* 2020;8:1-10
  17. Dubas-Jakóbczyk K, Albrecht T, Behmane D, Bryndova L, Dimova A, Džakula A, Habicht T, Murauskiene L, Scîntee S, Smatana M. Hospital reforms in 11 Central and Eastern European countries between 2008 and 2019: a comparative analysis. *Health Policy* 2020;124:368-379
  18. Mehrtak M, Yusefzadeh H, Jaafari-pooyan E. Pabon Lasso and Data Envelopment Analysis: a complementary approach to hospital performance measurement. *Global Journal of Health Science* 2014;6:107-116
  19. Hadi M, Sajadi HS, Sajadi ZS. Is there any method to compare key indicators of hospital performance simultaneity? *Health Information Management* 2011;8:1-11 [Persian]
  20. Mashoufi M, Amani F, Rostami K, Mardi A. Evaluating information record in the Ardabil medical sciences university, 2002. *Journal of Ardabil University of Medical Sciences* 2004;4:43-49
  21. Li Y, Berkowitz L, Noskin G, Mehrotra. Detection of patient's bed statuses in 3D using a Microsoft Kinect. In: 2014 36th Annual International Conference of the IEEE Engineering in Medicine and Biology Society 2014;1:5900-5903 [Persian]
  22. Faridfar N, Alimohammadzadeh K, Seyedin SH. The impact of health system reform on clinical, paraclinical and surgical indicators as well as patients' satisfaction in Rasoul-e-Akram hospital in 2013 to 2014. *Razi Journal of Medical Sciences* 2016;22:92-99 [Persian]
  23. Zarei E, Anisi S. Hospital performance indicators: before and after of implementing health sector evolution plan in Shahid Beheshti University of Medical Sciences. *Pajoohandeh Journal* 2016;21:263-271 [Persian]
  24. Hasan Y, Parviz SS, Bahram N. Health system reform plan and performance of hospitals: An Iranian case study. *Materia Socio-Medica* 2017;29:201-206
  25. Yasar GY. 'Health transformation programme' in Turkey: an assessment. *The International Journal of Health Planning and Management* 2011;26:110-133
  26. Sickles RC, Zelenyuk V. Measurement of productivity and efficiency. 1th Edition, Cambridge University Press: United Kingdom, 2019
  27. Phillip PJ, Mullner R, Andes S. Toward a better understanding of hospital occupancy rates. *Health Care Financing Review* 1984;5:53-61
  28. Toyabe S-i, Cao P, Abe T, Uchiyama M, Akazawa K. Impact of sociocultural factors on hospital length of stay in children with nephrotic syndrome in Japan. *Health Policy* 2006;76:259-265

29. Heydarian N. The impact of healthcare reform plan to pay out of pocket patients in public hospitals of Isfahan 2015;33:187-194 [Persian]
30. Bastani P, Lotfi F, Moradi M, Ahmadzadeh M. The performance analysis of teaching hospitals affiliated with shiraz university of medical sciences before and after health system reform plan using pabon lasso model. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences* 2016;15:781-792 [Persian]
31. Dadgar R, Mahmoudi G. The impact of health system reform plan on the hospital's performance indicators of Lorestan University of Medical Sciences. *Yafte* 2017;19:93-102 [Persian]
32. Dargahi H, Darrudi A, Abgoli MR. The effect of Iran Health System Evolution Plan on Tehran University of Medical Sciences hospitals' performance indicators: a case study using the Pabon Lasso model. *Journal of School of Public Health & Institute of Public Health Research* 2018;16:228-239 [Persian]
33. Tavakoli N, Rezapour A, Somarin AG, Ameri H, Mohammadi R, Faradonbeh SB. Performance Indicators of Hospitals Affiliated to Iran University of Medical Sciences and Comparing them with Performance Indicators of Ministry of Health and Medical Education. *Quarterly Journal of Management Strategies in Health System* 2019;4:1-8 [persian]
34. Ghazizadeh J, Partovi Y, Alidoost S, Kavakebi N. Performance indicators of hospitals affiliated to Health Network in East Azerbaijan before and after health reform. *Payesh* 2018;217-226 [Persian]
35. Janati A, Imani A, Almaspoor Khangah H. Evaluation and Comparison of Performance Indicators in Hospitals of East Azerbaijan Province with the Same Standards of Ministry of Health. *Journal of Kerman School of Management and Medical Information* 2017;3:190-200 [Persian]
36. Hashemian M, Ferdosi M. Efficiency evaluation and comparison of Isfahan provinces hospitals before and after the reform in health system using the Pabon Lasso Model (1391-1394). *Journal of Ilam University of Medical Sciences* 2017;25:186-200 [Persian]
37. Badiie Aval S, Adel A, Hosseini SJ, Ebrahimipour H, Askarzadeh E. The effect of health evolution plan on the performance indicators in hospitals of Mashhad University of medical sciences using the Pabon lasso model. *Management Strategies in Health System* 2019;3:290-298 [Persian]
38. Mohammad K, Fatemeh B, Alireza A. Length of Hospital Stay and its Related Factors in Iran: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Iranian Journal of Public Health* 2023;52:1877-1888
39. Baniyasi T, Kahnouji K, Davaridolatabadi N, Hosseini Teshnizi S. Factors affecting length of stay in Children Hospital in Southern Iran. *BMC Health Services Research* 2019, 19:949-955
40. Khosravizadeh O, Vatankhah S, Jahanpour M, Yousefzadeh N, Shahsavari S, Yari S. Predicting Inpatient Length of Stay in Iranian Hospital: Conceptualization and Validation. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention* 2020;21:2439-2446
41. Fazeli E, Vafaei F, Jamshidinavid B. Investigation on efficacy of the hospitals affiliated to Ilam University of Medical Sciences by DEA method. *Journal of Ilam University* 2015;23:89-97 [Persian]
42. Bahadori M, Teimourzadeh E, Masteri Farahani H. Factors affecting human resources' productivity in a military health organization. *Journal of Military Medicine* 2013;15:77-86 [Persian]
43. Mansoor Z, Iman K. Performance evaluating in hospitals affiliated in ahwaz university of medical sciences based on pabon lasso model. *Journal of Hospital* 2012;11:1-7
44. Ebrahimnejad Gorji A, Jadidi R, Delavari S. Comparison of costs and quality of inpatient services before and after the Health reform plan. *Nursing Development in Health* 2016;7:5-14 [Persian]
45. Ebrahimipour H, Olyani S, Rezazadeh A, Khorsand A, Fazaeli S, Yousefi M. Survey on Economic and Performance Indicators of a Big Tertiary Hospital: Before and After Health Care Evolution Plan, Tariff Change and Pay for Performance Instruction Implementation. *Hakim Research Journal* 2018;21:57-63 [Persian]
46. Rezaei S, RAHIMI FA, Arab M, Jaafaripooyan E. Effects of the new health reform plan on the performance indicators of Hamedan university hospitals. *Journal of School of Public Health and Institute of Public Health Research* 2016;14:51-60 [Persian]
47. Badiie S, Ravanshad Y, Azarfar A, Dastfan F, Babayi S, Mirzayi N. Survey of cesarean deliveries and their causes in hospitals affiliated to Mashhad university of medical sciences, Iran, 2011. *The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility* 2013;16:10-17 [Persian]
48. Khayeri F, Goodarzi L, Meshkini A, Khaki E. Evaluation of the national health care reform program from the perspective of experts. *Journal of Client-Centered Nursing Care* 2015;1:37-46

49. Zadeh ZG, Sajadi HS, Sajadi FS, Aghili G, Hadi M. The comparison of selected statistical indicators of a hospital before and after the implementation of health reform plan. *Journal of Education and Health Promotion* 2017;4:11-15
50. Rezaei S, Fallah R, Karyani AK, Daroudi R, Zandiyan H, Hajizadeh M. Determinants of healthcare expenditures in Iran: evidence from a time series analysis. *Medical Journal of the Islamic Republic of Iran* 2016;30:313
51. Kiani MM, Tajvar M: Analyzing normal delivery promotion policy in health system reform of Iran. An application of kingdon multiple streams model. *Journal of Health Based Research* 2018;3:367-378
52. Peikanpour M, Esmaeli S, Yousefi N, Aryaeinezhad A, Rasekh H. A review of achievements and challenges of Iran's health transformation plan. *Payesh* 2018;17:481-494[Persian]